

Білецька Катерина Константинівна,
*ад 'юнкт докторантури та ад
'юнктури Національної академії
внутрішніх справ*

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА ПІД ЧАС ВИЗНАЧЕННЯ МІРИ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ

Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього процесуальних обов'язків.

Застосування запобіжних заходів завжди пов'язане з необхідністю запобігти таким ризикам, як:

- невиконання взятих на себе процесуальних обов'язків;
- переховування від органів досудового розслідування або суду;

- знищення, приховування або викривлення доказів;
- незаконний вплив на учасників судового процесу;
- перешкоджання кримінальному провадженню іншим чином;
- учинення іншого кримінального правопорушення чи продовження вчинення правопорушення підозрюваним (обвинуваченим), у якому цю особу підозрюють.

Якщо немає вагомих підстав uważати, що принаймні один із перелічених ризиків справді існує, запобіжний захід не може бути застосований. Слідчий має довести суду, що ризик учинення перелічених дій існує, а жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може цьому запобігти.

На рішення суду впливають такі обставини:

- вагомість наявних доказів про вчинення правопорушення та тяжкість передбаченого за нього покарання;
- вік (якщо особа є неповнолітньою або, навпаки, літньою людиною) та стан здоров'я (наявність тяжких хвороб, інвалідності, нездатність самотійно пересуватися);
- соціальні зв'язки, у тому числі сімейний стан, наявність та вік дітей, утримання недієздатних чи інших осіб;
- наявність постійного місця роботи або навчання, позитивна репутація, майновий стан;
- наявність судимостей і дотримання умов запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися раніше;
- наявність обґрунтованої підозри в учиненні іншого кримінального правопорушення;
- розмір майнової шкоди, у спричиненні якої підозрюють або обвинувачують особу, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок учинення кримінального правопорушення її підозрюють або обвинувачують.

Під час застосування запобіжного заходу не можуть враховуватись інші обставини, наприклад невизнання підозрюваним (обвинуваченим) своєї вини, поведінка цієї особи в суді тощо.

Підозрюваний (обвинувачений) може обґрунтовувати відсутність підстав підозрювати його в учиненні злочину, але

необхідно пам'ятати, що в такому разі вирішується питання не про винуватість, а про міру обрання запобіжного заходу.

Під час обґрунтування своєї невинуватості підозрюваний (обвинувачений) може заявити клопотання про бажання пройти тест на поліграфі й таким чином довести свою непричетність до злочину. Прикладом є подія, що відбулось із Сергієм Бочковським - колишнім головою Державної служби з надзвичайних ситуацій. Зокрема, у березні 2015 р. прокурор А. Шевченко відкликав клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою стосовно затриманого С. Бочковського, про що заявив на засіданні Печерського суду, на розгляді якого перебувала ця справа. Під час судового засідання С. Бочковський заявив, що не винен і готовий пройти перевірку на поліграфі. Він, зокрема, заявив: «Я - чесний офіцер, громадянин своєї держави, і не вчиняв злочинів, перебуваючи на посаді. Винним себе не вважаю та готовий пройти перевірку на поліграфі».

Також щодо можливості використання поліграфа під час ведення досудового та судового слідства висловився адвокат Андрій Циганков на II щорічному зимовому форумі асоціації адвокатів із кримінального права та процесу, який відбувся 7 грудня 2012 р. у м. Київ. Під час виступу А. Циганков поділився власним досвідом використання доказів про суб'єктивну сторону його клієнтів, отриманих унаслідок використання поліграфа. Доповнюючи цей виступ, Олена Костюченко порадила адвокатам використовувати всі можливості захисту в суді.

З огляду на все вищевикладене, можна зробити висновок, що значення поліграфа та можливості його використання набирають дедалі більшого розмаху. Можна прогнозувати, що в майбутньому на законодавчому рівні буде закріплено право сторони захисту й сторони обвинувачення використовувати результати тестів на поліграфі як ще один вид доказів вини чи невинуватості підозрюваного (обвинуваченого).